

УНІФІКАЦІЯ ПРАВОВОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ КРЕДИТУ

ст. викладач Школа В. Ю., студент Харитоненко І. В.

Незважаючи на те, що економічна природа кредиту досить детально вивчена науковцями, а також знайшла своє відображення в законодавчих актах, в суспільстві немає єдиної позиції щодо сутності кредиту. Це, звичайно, пояснюється складністю та місткістю відносин, які він викликає і що мають різні площини аналізу. Їх пізнання ускладнено різноманітним проявом, специфічність яких приховує власне сутність кредиту.

Про наявність такої невідповідності свідчить дослідження не лише економічної літератури з теорії кредиту, а й правової. Навіть з огляду на те, що поняття «кредит» неодноразово використовується в багатьох актах і сферах вітчизняного права, юридичного визначення, яке б адекватно відображало його економічну природу, досі не існує.

Згідно з [1], кредит – кошти та матеріальні цінності, які надаються резидентам або нерезидентам у користування юридичним або фізичним особам на визначений строк та під процент.

У [2] зроблено спробу надати кредиту нового юридичного трактування, а також визначено, що за кредитним договором банк або інша фінансова установа зобов'язується надати грошові кошти позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти.

У першому визначенні поняття кредиту значно розширене і ототожнюється з ресурсами будь-якого кредитора, що правда лише суб'єкта господарської діяльності. У другому ж – сфера кредиту звужується виключно до ресурсів такого підвиду юридичних осіб, як фінансові установи.

Разом з тим, у вказаних визначеннях є важлива спільна риса – в усіх випадках кредит ототожнюється з ресурсами, які використовуються певним чином, а саме: через передачу на умовах повернення та платності. Такий підхід можна умовно назвати «ресурсним». Для нього характерно те, що основна увага концентрується на одному із суб'єктів – кредиторі, який надає свої ресурси. Але має і суттєвий недолік: з поля зору випадає другий суб'єкт кредиту – позичальник. Він відводиться на другий план.

Тут слід сказати, що між суб'єктами кредиту виникають економічні відносини, характер яких є визначальною ознакою кредиту як економічного явища, його специфічної сутності, що відрізняє кредит від інших економічних категорій.

Поняття «відносини» кількісно характеризується лише із зовнішнього боку, а з внутрішнього характеризується якістю. При розгляді кредиту як ресурсів подібні утруднення зникають. Це спричинює віддавання юристам переваги другому з таких двох тверджень: «кредит - це відносини з приводу ресурсів» та «кредит – це ресурси, з приводу яких виникають відповідні відносини». Проте всі перераховані аргументи так і не можуть переконати відмовитись від пошуку науково достовірного трактування поняття «кредит». Інакше, в разі підганяння його під специфічні потреби різних галузей науки, матиме місце архінегативний результат непорозуміння. Спілкування економістів з юристами втрачає сенс існування непристосованого до потреб економічної спільноти права як такого. Воно не тільки не захищатиме її, а ще й заважатиме.

Отже, виходячи з аналізу чинного законодавства та спираючись на концепції теорії права, економіки і філософії, маємо висновок про безпідставність виокремлення самостійного юридичного підходу до розгляду сутності кредиту та недостатність побудованих на цьому законодавчих визначень кредиту.

Порушене питання не є звичайною лінгвістичною псевдопроблемою, що виникла через різноманіття використання мови. Важливість необхідності уніфікованого, спільного для економічного і правового підходів трактування сутності категорії «кредит» обумовлюється тим, що кредит є безпосередньо предметом карного права. Уніфікація ж дасть можливість зняти різночитання при тлумаченні Кримінального кодексу України.

Враховуючи результати проведеного дослідження найбільш вдалим у контексті уніфікації та повноти розкриття сутності кредиту може бути таке визначення: кредит – це суспільні відносини між економічними суб'єктами з приводу перерозподілу вартості на засадах повернення її еквіваленту та платності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», №334/94-ВР від 28.12.1994.
2. Цивільний кодекс України. – К.: Атіка, 2003. – 416 с.